

KLASICKOROMANTICKÁ SYNTÉZA

Příliš velký kult Wagnerův vyvolal na mnoha místech prudký odpor (Wagnerovi byl vytýkán odklon od ryzích hudebních zákonitostí). Největšími centry protiwagnerovského hnutí se staly Lipsko, Berlín a Vídeň. Výsledkem byly snahy spojit romantický výraz s pevnou klasickou formou. Největší osobností této klasickoromantické syntézy se stal

Johannes Brahms (1833-1879)

- ♣ výborný klavírista; oslnil Liszta i Schumanna, který v něm viděl naději německé hudby (s Schumannem a jeho ženou navázal úzké přátelství)
- ♣ v 70. letech se definitivně usadil ve Vídni (která vyhovovala jeho klasicistním tendencím), kde si vybudoval významné postavení a stal se svým klasicky uměřeným uměním reprezentantem tendencí protiwagnerovských, ač o to osobně nikdy nestál
- ♣ od 70. let byl uznávaným skladatelem v celé Evropě; mohl se věnovat ryze kompoziční práci; lidská osamělost vedla k určité melancholii projevující se i v jeho tvorbě
 - ♣ tento syntetizující návrat v době, kdy forma a výraz byly už na hranici beztvorosti, byla vlastně pokrokem; není to prostý návrat do minulosti, ale syntéza romantismu a klasicismu
- ♣ **usiloval o klasicky čistou formu (symfonie, sonáta, kvartet)**
- ♣ převažuje diatonická melodika; často je velmi periodická, charakter je často melancholický, smutný; harmonie je bohatá (velmi si jí cenil Schönberg)
- ♣ střízlivost i smysl pro proporce se projevuje i v instrumentaci, která nevyužívá mohutného a barevně rozevlátého orchestru Berliozova a Wagnerova, ale převažují u něj čisté, jasné rejstříky smyčců a dřev a žestě jsou využity v podstatě jen v gradacích (poněkud obohacený beethovenovský orchestr)
- ♣ **forma:** nejen sonátová; také znovuoživení barokních forem (passacaglia, oratorium)
- ♣ **jeho skladebný styl je navenek klidný, vyrovnaný, ale s bohatým myšlenkovým nábojem; nepůsobí nespoutaně, ale je naplněna hlubokým citem; jeho hudba je vědomě cudná, zkázněná; respektování klasické formy ukazuje k Beethovenovi, ale je zde patrný už vliv Mendelssohna i Schumanna**

Symfonická tvorba

Čtyři symfonie

I. **symfonie c moll** - Hans von Bülow ji označil jako desátou Beethovenovu; přechází od tragického začátku k do triumfálního finále v C dur; téma Finale připomíná Beethovenovu Ódu na radost; zní oproti romantickým symfoniím méně barevně, spíše uměřeněji; hlavní téma je kupodivu méně výrazné, než vedlejší

II. **symfonie D dur** – radostná, lidově svěží

III. **symfonie F dur** – tzv. Heroická

IV. **symfonie e moll** – je vrcholem Brahmsovy tvorby; v poslední větě je mistrovsky použito ciacony v kombinaci se sonátovou formou

Variace na Haydnovo téma (okolo 1870) - osm variací na Haydnovo divertimento

Předehra Akademická

Koncerty

Houslový koncert D dur – „proti houslím“; pro Josepha Joachima

Klavírní koncerty 1. d moll a 2. B dur – pod dojmem Beethovenovy IX. symfonie napsal Brahms Sonátu d moll pro dva klavíry, jejíž první větu upravil pro orchestr a poté z ní učinil klavírní koncert (Scherzo této sonáty přešlo jako smuteční pochod do Německého requiem). Vášnivost a krása témat byla ovlivněna láskou ke Claře Schumannové (Adagio); Klavírní koncert B dur je čtyřvětý a spíše připomíná symfonii s obligátním klavírem Koncert pro housle a violoncello a moll

Komorní tvorba

Smyčcové sextety, kvintety, smyčcové kvartety (3), klavírní kvintet (1), klavírní kvarteta (3), klavírní tria (4; Es dur s lesním rohem), klarinetové sonáty, houslové sonáty

Klavírní tvorba

3 sonáty

Variace na Händela (melodie jedné z Händelových suit), **Paganiniho, Schumanna Rapsodie, fantazie, balady, intermezza**

Uherské tance - pro čtyři ruce; čtyři sešity (celkem 21)

Vokální tvorba

v písňové tvorbě je pokračovatelem Schubertovým a Schumannovým (věnoval velkou pozornost textům); písně (přes 200) jsou většinou vážné až pesimistické; vrcholem jsou

Čtyři vážné zpěvy op. 121 na slova Písma (smrt Clary Schumannové)

Německé requiem, op. 45 – vynikající dílo; zpracovává několik biblických citátů v neliturgickém jazyce, v němčině (pocta Bachovi a Händelovi); texty z lutherské bible; vrcholem je čtvrtá část „Wie schön sind deine Wohnungen“

Doporučená literatura:

Erhardt, L.: Brahms. Opus, Bratislava 1986.

<http://www.antonin-dvorak.cz/brahms>

Povinný poslech:

Ukolébavka

<https://www.youtube.com/watch?v=t894eGoymio>

Uherský tanec č.5

<https://www.youtube.com/watch?v=3X9LvC9WkkQ>